

Кодифікація перспективних актів екологічного законодавства передбачає:

наукове обґрунтування, розроблення та прийняття Екологічного кодексу України, законів України про континентальний шельф, про екологічну інформацію, про екологічну освіту;

розроблення нормативно-правових актів, які затверджує Кабінет Міністрів України, а саме: Положення про сертифікацію екологічно небезпечної продукції, Порядок встановлення лімітів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, рівнів шкідливого біологічного та фізичного впливу, Порядок ведення рибного господарства і здійснення рибальства, Порядок і нормативи плати за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду, Порядок економічного стимулювання, охорони, раціонального використання та відновлення лісів, Порядок ведення державного обліку лісів та державного лісового кадастру;

розроблення та затвердження нормативно-правових актів Мінекобезпеки, а саме: Правил вилучення об'єктів тваринного світу в наукових, культурно-освітніх, виховних та естетичних цілях із природного середовища, Правил використання тварин із метою одержання продуктів їх життєдіяльності, Правил утримання, розведення, використання та охорони диких тварин у неволі чи напівневільних умовах, Правил добування рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин для розведення в спеціально створених умовах та у науково-дослідних цілях, Правил ввезення в Україну і вивезення за її межі об'єктів тваринного світу, Правил вилучення і реалізації незаконно добутих диких тварин, Правил відшкодування збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, інших актів відповідно до законодавства України.

Кодифікація, спрямована на екологізацію комплексних нормативно-правових актів, включає:

першочергове розроблення та прийняття нових законів та інших нормативно-правових актів, а саме: Кодексу України про адміністративні правопорушення (розділ "Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення");

внесення змін до законів, що визначають статус центральних та місцевих органів державної виконавчої влади у галузі охорони довкілля і використання природних ресурсів, регламентують здійснення підприємницької, інвестиційної, інноваційної, науково-технічної діяльності, проектування, містобудування, виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції, розвиток транспорту, зв'язку та інших видів діяльності, здатних негативно впливати на стан довкілля, а також законів про розмежування функцій спеціально уповноважених органів державного контролю в галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля і забезпечення екологічної безпеки тощо.

Інкорпорація актів екологічного законодавства передбачає систематизацію законів і нормативно-правових актів екологічного законодавства чи окремих розділів або витягів із них для використання в навчальних, наукових та практичних цілях.

Інкорпорацію актів екологічного законодавства доцільно здійснювати періодично у формах підготовки і видання коментарів до екологічного законодавства та опублікування окремих збірників, упорядкування тематичних довідників, видання окремих законів із постатейними документами, упорядкування і видання навчальних практикумів, підготовки і видання зводу (зібрання) законів та нормативно-правових актів екологічного законодавства.

Отже, формування "екологічного дерева" – це не тільки створення нових законів. Це і тривалий процес кодифікації. Для створення основи системи екологічного права України потрібно розробити і прийняти ще низку законів, указів Президента України і

нормативних актів Кабінету Міністрів України. Разом із тим кожний законодавчий акт передбачає розробку і прийняття низки положень, правил, інструкцій, які забезпечать його повну реалізацію. Тільки після завершення цієї роботи можна приступати до наступного етапу кодифікації – розробки законів прямої дії шляхом інтеграції вимог закону та розроблених на його виконання нормативних актів. Чи можна підготувати закони прямої дії зразу ж? Звичайно, можна, але тоді процес створення системи екологічного права затягнеться на десятиліття. У США, наприклад, підготовка одного закону в галузі охорони і використання природних ресурсів триває півтора-два роки. Шляхом залучення різних груп фахівців цей процес можна прискорити, якщо розробляється більш загальний закон однією групою, а нормативні акти до нього – іншими, що нині і практикується в діяльності Мінекології України. Та й “пропускна можливість” Верховної Ради України не дозволить створити у короткі терміни завершено систему екологічних законів прямої дії.

Крім того, визначений шлях дозволить на другому етапі кодифікації екологічного права – інтеграції законодавчих та нормативних актів – значно скоротити кількість джерел екологічного права, що сприятиме підвищенню ефективності його застосування. Видається, що вся система екологічного права України буде тоді складатися приблизно з 200 законодавчих і нормативних актів.

Кодифікаційні роботи в галузі екологічного права відзначаються великим рівнем наукомісткості. Часто необхідні знання виходять за межі юриспруденції. У законотворчій роботі юридична наука спирається на досягнення інших галузей науки, які теж не завжди спроможні дати відповідь на питання, які виникають у правотворенні. Це не означає безпорадності науки. Розробка законопроектів виявляє ряд нових проблем, які потребують спеціальних наукових досліджень. Наприклад, при підготовці проектів Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища” та “Про охорону атмосферного повітря” одним із найбільш принципових питань було правове регулювання використання атмосферного повітря для промислових потреб. Україна є учасником низки міжнародних конвенцій, зокрема, про охорону озонового шару та запобігання впливу на потепління клімату. Найбільшими споживачами кисню залишаються теплові електростанції. Одночасно енергетика і зокрема теплова, яка є одним із найбільших забруднювачів атмосферного повітря, постачає понад 27% обсягу енергії, що споживається в Україні. В умовах загострення енергетичної проблеми в Україні є підстави для запровадження жорстких заходів впливу на підприємства енергетики і стягнення з них плати за використання повітря для промислових потреб, тим паче при збитковості цієї галузі економіки.

Одним із можливих варіантів кодифікації може бути створення на другому етапі роботи Екологічного кодексу як основи екологічного права. Автор виступав з такою ідеєю ще у 1991 р., деякі вчені наполягають на його прийнятті вже тепер. Такий кодекс міг би в загальній частині містити завдання законодавства та предмет правового регулювання, об’єкти та принципи правової охорони навколишнього природного середовища, правове регулювання власності тощо, а в спеціальній – правовий режим охорони та використання окремих природних ресурсів. Очевидно, не слід зважати на великий обсяг цього законодавчого акта. Такий кодекс був би зручним для використання у сфері регулювання еколого-правових відносин. Уже тільки після створення екологічного кодексу ми, очевидно, могли б вийти на рівень розуміння того, що ж має бути екологічною Конституцією, “стовбуром” того самого “дерева”: чи нас задовольнить один кодекс, чи прийматимемо якийсь додатковий органічний закон, хартію.

Слід зазначити, що на другому етапі кодифікації екологічного права передбачалося підготувати і закон “Про екологічну освіту та виховання”, а також Збірник кваліфікаційних екологічних вимог (для працівників усіх професій і спеціальностей). Однак реальні відносини диктують потребу в розробці і прийнятті двох важливих документів уже тепер. Не викликає сумнівів, що в умовах нашарування проблем як економічної, так і екологічної кризи без необхідного рівня екологічної культури, без

ціннісних еколого-правових знань важко говорити про гармонізацію відносин людини з довкіллям.

Важливим напрямом розвитку екологічного законодавства став інтенсивний розвиток такої його підгалузі, як ядерне законодавство. Вагомим етапом у створенні системи законодавчого регулювання екологічної безпеки ядерних об'єктів було прийняття основоположного в ядерній галузі Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку", а також законів України "Про поводження з радіоактивними відходами" і "Про екологічну експертизу", Водного кодексу України та інших законів.

На сьогоднішній день особливе місце займає питання соціально-економічної захищеності населення. Це особливо актуально для регіонів розташування підприємств ядерно-паливного циклу (АЕС, уранодобувних та переробних комбінатів), радіаційно небезпечних підприємств та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами. Виходячи з цього, невідкладним є прийняття Кабінетом Міністрів України низки нормативно-правових актів із метою врегулювання питань соціального захисту населення, забезпечення фінансування робіт із будівництва та реконструкції об'єктів соціально-культурної сфери, що здійснюються в зонах навколо діючих атомних електростанцій.

Відповідно до законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" і "Про поводження з радіоактивними відходами", з метою реалізації права громадян та їх об'єднань на участь у формуванні політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки одним із першочергових завдань є введення в дію Положення про громадські слухання в питаннях використання ядерної енергії та радіаційної безпеки.